

Ministerpresidenten fattet vedtak om riks- våpenets utseende.

Det norske riksvåpen har gjennom tidene på en meget uheldig måte fjernet seg fra sin opprinnelse og de krav denne stiller til formen i den videre utvikling. Mangel på heraldisk kunnskap og forståelse har vært åpenbar, — usikkerhet og feilsyn har gjort seg gjeldende.

Ministerpresidenten har nå rådet bot på dette og har fattet vedtak om riksvåpenets utseende i riktig heraldisk utformning overensstemmende med hva tradisjonen tilsier. Herved er skjedd en renselse for gamle synder. Riksvåpenet står fra nå av igjen på nasjonal grunn og har fått et klart og vakkert uttrykk for dets elde, verdighet og betydning.

I overensstemmelse hermed er også Norges rikes segl formet.

Den heraldiske utformning er foretatt av byfoged W. F. K. Christie og den kunstneriske utførelse av tegneren Harald Damsleth.

På anmodning gir byfoged Christie her i korte trekk en oversikt over riksvåpenets historie.

Det norske riksvåpens opprinnelse og utvikling.

Det norske riksvåpen er gammelt og ærverdig. Emblemet er mektig og gir i sin heraldiske symbolikk uttrykk for suverenitet.

Gjennom våre historiske kilder kan vi fastslå i hovedtrekk, hvorledes riksvåpenets utseende opprinnelig var, og hvorledes det seinere har utviklet seg.

I Skrifter udgit af Videnskabs-selskabet i Kristiania 1894, II, s. 1—36, har professor Gustav Storm gitt en klar og grei utredning om Norges riksvåpen. I desember 1905 skrev arkivar Chr. Brinchmann i Aftenposten noen meget interessante artikler om «Middelalderens norske Kongesegl». I en artikkelserie «Norske emblemer» april—juni 1923 har jeg selv i Aftenposten gitt en heraldisk betraktning over Norges riksvåpen, byvåpen og mynter og påpeker der hva der er mangelfullt i våre fornemste emblemer.

En antydning til vårt riksvåpen finnes allerede i kong Sverres segl. Ved undersøkelse av Agrips beretning, Morkinskinna og Snorre, sammenholdt med de gamle segl, fastslår professor Storm, at den gylne løve på rød bunn ble benyttet som kongevåpen av Håkon Håkonsson allerede i 1220. Også Skule Bårds-son brukte dette våpen, etterat han på Øreting i 1238 hadde latt seg hylde som konge. Da Erik Magnus-

søn i 1280 ble kronet, gav han i sitt skjold og segl løven øks og krone.

I 1299 ble dette våpen ved Håkon V Magnusson Norges Riksvåpen, — i et trekantet skjold på rød bunn en gyllen kronet løve holdende en øks med sølvernt blad.

Håkon V Magnussons segl, 1306.

Erik Magnussons mynt (1280—1299).

Ned gjennom tidene ble våpenet underkastet forandringer — alt etter stilarter og smak. Øksen går endog over til å bli en hellebard, til slutt så lang at løven står på den med alle fire bein. Denne forvanskning fullendtes på kong Christian I's og kong Hans' mynter og omtrent slik holdt den seg gjennom den seinere tid.

Av Christia

nomgjørelse av vårt riksvåpen (28. april), våre byvåpen (12. mai) og våre mynter (2. juni). Den var ledsaget av 81 illustrasjoner til orientering (Påmalingen var en kopi av den gamle for å se her ved, hvor på den gamle til (ikke) som var de nye utskjeder. Det ble da da heldigvis adoppet.)

De gode myndighetene lot seg ikke bli dekket av eller flyt på. Troa at hva der ble angitt og påpekt ble der no som så ofte eller ikke gjort noe som helst.

Men så ble det ved kgl. resolusjon av 19. mars 1937 under Joh. Ludv. Mowinckels avgitte plutselig kuesatt en ny framtoning.

Våpenet av 1937.

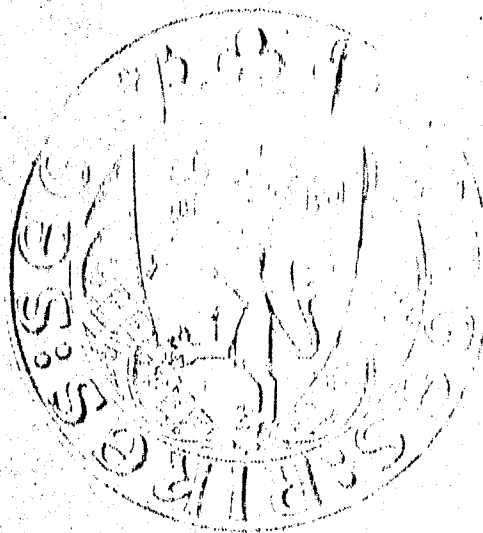
No er løven blitt til et fabeldyr. Forbeina er helt gått stilt, øksens stilling er feilaktig, og kronen er fremdeles lukket. At man i våpenets anvendelse setter seg ut over skraf-feringens lover, er meget uheldig.

Om dette våpen i sin alminnelighet uttaler Morgenbladet seg i en artikkel 7. juli 1938 således:

«..... Men at vi skulde få et helt annet riksvåpen, hadde vel de færreste tenkt sig muligheten av. For et annet riksvåpen er det, når vi får løven erstattet med et dyr av noe ubestemmelig art — en bastard av røskatt og salamander, hvis noe sådant kunde tenkes.»

Smag og behag er jo som bekjent forskjellig. Men det er hverken nødvendig eller ønskelig å gi et gammelt våpen en primitiv framstilling. Man skal følge utviklingen fram til en god utformning, men med bibehold av stil og tone slik at våpenet beholder sitt preg og sin verdighet, samtidig som det i sin utførelse kan virke vakkert, harmonisk og sterkt.

I vedtak av 18. desember 1943 har ministerpresident Quisling fattet ny bestemmelse om utformningen av Norges riksvåpen. Dets utseende er no gjennomført etter heraldikens lover, — en oppreist gotisk løve med hevet øks (bile) i trekantet gotisk skjold og med åpen krone over, i stil med og i tilknytning til kroner vi kjenner helt fra Håkon Håkons-sons, Magnus Lagabøters og Erik Magnussons segl.

NORGES RIKS SEGL 1911

Det norske riksegl av 1911.

Innskriften + NORGES RIKES SEGL + i gotiske bokstaver.

100 år er gått siden Oscar I på norsk henstilling bestemte, at vårt riksvåpen skulde få en ny utformning. Først no er det lykket å få det norske riksvåpen og riksegl bygd på gammel grunn i samsvar med dets opprinnelse 650 år tilbake, i tilforlætelig heraldisk form og tydelig ta-

lende, slik at det bærer bud om rikets elde, folkets kultur og samfunnets historie.

Den kunstneriske utførelse er hr. Damsleth til den største ære. Det er en lykke å ha en så interessert og forståelsesfull kunstner med sikker, kultivert smak og skarp sans for stil og tradisjoner.

4. mai 1944.

W. F. K. Christie.

Bondeungdomslaget

(Forts. fra side 2.)

undervisning i leiken, dersom Øivin Bolstad har hatt fråfall.

Leiklaget har ikkje havt til oppgave å lære opp til framvising av folkevisedans, men å få opp interessa for den norske dansen. Det syner seg at den norske ungdomen er svært glad for det. Såleis ser ein ofte at det på bygdelag vert danse norske folkedansar. Når berre folk får læra ansjonaldansar, vel dei dei framfor alle andre. Eit stort og verdifullt arbeid gjer såleis barneringen, som Gunvor Haugen har leidinga av. Det har vore om lag 25 born som har vore med på folkedansen der.

Til slutt la formannen fram planen om eit serlag for BUL-lagslemmer i nynorsk. Dette er eit lag som har til oppgave å fremja det norske målet i pressa, kringkastinga og den offentlege administrasjonen. Ut frå det laget vil der gå folk som kan ta stillingar i desse institusjonene om det syner seg turvande.

Deretter var det val på nytt styre for Bondeungdomslaget. Formannen Sven Grimstvedt vart attvald. Varformann vart byråsjef Bjaanes. Asbjørn Berntsen vart attvald som styrelem og frøken Else Bratberg vart nyvald. Varamennene vart attvalde: Erling Nitter, Kåre Gullvåg og fru Dina Stave. I rådet til Noregs Boklag vart valt: Sven Grimstvedt, Asbjørn Bjaanes, Øivin Bolstad, Hroar

ne til hausten når laget tek til med møte att. Dette var det siste møte fyre sumaren. Men det vil vonleg verta turar til hyttene åt Bondeungdomslaget i pinschella.

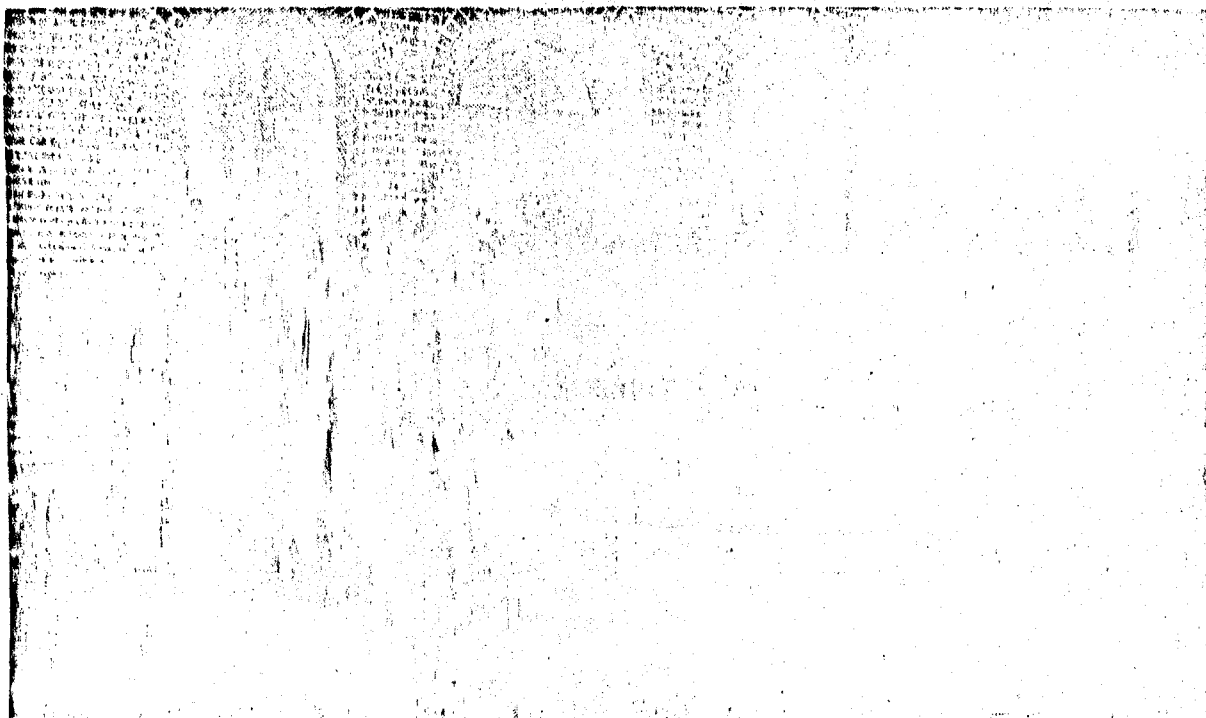
Så fekk møtelyden nytte fruktene åt musikklaget, som med kvartetten sin gav et potpurri av C. Morena: Dividende, Maurice Rihot: Ils cone passé og Bernarke: Skandinaviske folkemusikk. Møtelyden vade hvar tetten stor fagnad.

Den gode vinen skal alltid haust til sist. Derfor var leiken det siste som stod på programmet. Salen var snøgt rudd, og ungdomen gjekk opp ein fin marsj, der alle dei fagre bu-nadene pynta sers godt opp.

Viel.

Innbrudd i kolonialforretning.

En vaktmann fra Norsk Vaktelskap påtraff natt til 5. ds. to menn som stod ved en lastebil ved Observatorie terrasse. På lastebilen lå det en del kolonialvarer. Han anholdt begge personer og fikk dem overført til politiet, som var varlet. Det viste seg at varene skrev seg fra en i nærheten værende kolonialforretning, hvor det var gjort innbrudd. Likledes var det gjort innbrudd i en heder, hvor en del av de funne varer skrev seg fra. Straks etter ble også en tredje person anholdt som mistenkt for delaktighet. Ved

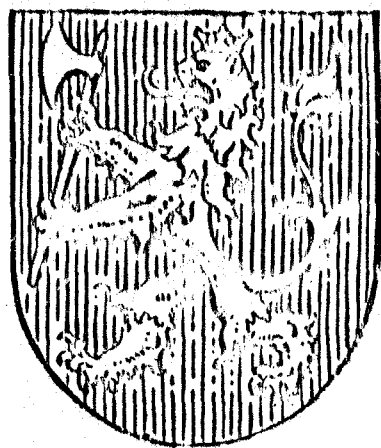
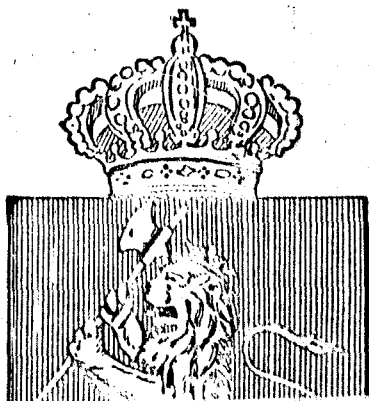
Vi brukte i vår ovenstående bilde av Krigsskolens 3. klasse under et break på Hantova i 1908. Bom nr. 1 fra venstre ser vi her Ministerpresident Quisling som kadett, ikke som det ved en trykfeil i vår steds nr. 8. Bom nr. 2 fra venstre sees generalmajor Bjerkelund i Arbeidstjenesten, og mannen med mappen under armen er senere general Holtfoth.

Norges riksvåpen og rikssegl

(Forts. fra 1. side)

Etter 1814 søkte nordmennene å få riksvåpenet fort tilbake til sin opprinnelige, gotiske form. Tross flere henvendelser førte det imidlertid ikke fram.

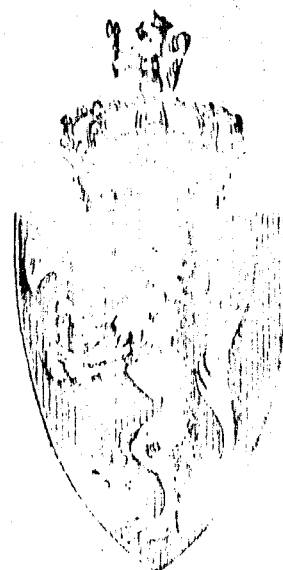
Først ved kgl. resolusjon 10. juli 1811 foretok Oscar I en revisjon av det norske riksvåpen. Resultatet var medholdende, blot som professor Almqvist sier: «Hver enden her ble utvekslet en Del af dets heraldiske Blødsommeligheder». Løven ble naturalistisk istedenfor heraldisk formet, og den fikk et uheldig utseende. Skjoldet fikk den da moderne, fir-kantede franske form, som ikke engang anerkjennes som ren heraldisk. Det hele våpen ble smakløst og uten verdi.

A. Blochs utkast 1905.

Det var kraft og liv over hans løve. Men det var ikke den gotiske, som vi skulde ha. Den hører mere til renessansen, og den har ingen kontinuitet med de gamle norske våpen.

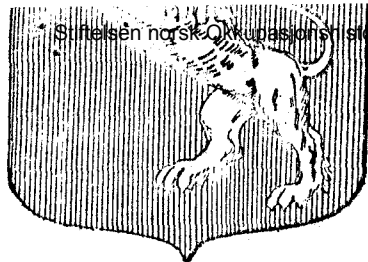
Maleren Gerhard Munthe gav et utkast, som skulde være særst nasjonalt. Det syntes imidlertid mere å høre heime i eventyrstilen enn i heraldikken.

Riksvåpenet av 1905.
Tegnet av Eilif Petersen.

Også denne gang ble våpenets utforming en skuffelse. Våpenet ble hverken heraldisk eller kunstnerisk tilfredsstillende. Men resultatet var dog et skritt i den riktige retning.

Den heraldiske løve skal framfor alt være livfull med virkelig reining og bære bud om kraft, mot og dådstrang. — et rikssegl i 1905.

Riksvåpenet av 1844.

Kong Oscars beslutning var fattet helt egenmektig og uten noen nordmanns støtte. Det ble noe helt annet enn det man hadde ventet. En innsender i Morgenbladet 1. juli 1844 skrev således:

«..... venter man ligeledes Kongens Bestemmelse angaaende et Unionsvåben og angaaende en paa-tænkt Forandring af det norske Riksvåben, således at dette skulde erholde sit ældre Udseende, saavel med Hænen til Skjoldets Form, som med Løvens Stilling og Hellebar-dens».

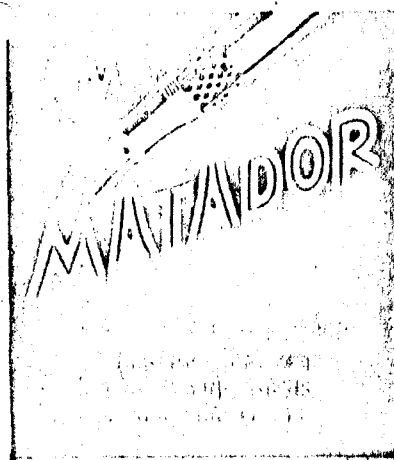
I stedet for dette ble våpenet altså «modernisert». Senere har der riktignok av og til vært fikset litt på løven, og den trengte virkelig en forskjønnelseskur. Men den ble heraldisk sett ikke stort bedre, fordi om man gjorde den litt morskere og atstyrte den med noen flere og lengere dusker her og der. Den var og ble mislykket.

Forgjeves søkte heraldikere å slå til lyd for å få våpenet rett og riktig.

Under den nasjonale stemning i 1905 syntes tidspunktet gunstig. Selv skrev jeg en artikkel herom i Verdens Gangs kongenummer 5. november, likesom jeg deltok i en polemikk herom i Aftenposten, etterat jeg hadde fått antikvar Nicolaysen til å ta opp spørsmålet.

Endelig ble saken så tatt opp av regjeringen. Noe stod riksvåpenet foran en gjenfødelse. Der ble også offentliggjort en del utkast. Også disse viste atskillig mangel på heraldisk forståelse, men de ble allikevel gjort til gjenstand for diskusjon. Det er ikke uten interesse å se på dem også no.

Tegneren A. Bloch var meget ivrig for saken, hva der var meget fortjenstfullt. Han var klar over visse poenger i den heraldiske oppbygning, men ikke over dens begrensning.

Gerhard Munthes utkast, 1905.

Den sjablongmessige tegning lå kanskje til rette for billedvev, men noe rikseblemen var det ikke. Dyret var noe mellom løve og løbjørn. Bilen er blitt til en vedpås. Og det er positive feil, når kronen plasseres som kalott og fanen på halen plasseres på dens overside.

Også fra dansk side ble det gitt et bidrag. Arkivar Thisæth kom med et forslag. Det led av flere svakheter. Løven virket dvergaktig, forbeinas stilling var ikke riktig, øksen minner mere om en skarpretters enn en Olavsbile og er også feilaktig stilt.

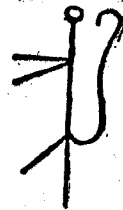
Thisæth's utkast, 1905.

Skjoldets form er for bredt i forhold til høyden, og kronen over skjoldet for moderne og allfor dominerende.

Ved kgl. resolusjon 14. desember 1905 ble det bestemt, at det norske riksvåpen «skal være en heraldisk gylden Løve paa høijædt, trekantet Skjold med Øks i Forlabberne og Krone, paa hvis øverste Kugle det sædvanlige Kors og bag dette en mindre Vnabenløve». Tegningen til dette våpen ble levert av maleren Eilif Petersen «under konference med Professor Yngvar Nielsen og Arkivar Ejlil Hartmann». Dette skjedde mens diskusjonen emu pågikk.

av 1905 fyller ikke disse krav. Den har ikke den rette holdning og energi; den virker alderstegen og slapp og lunter smått av gårde på småtte føtter. Løven som symbol for en suvereren stat må ikke stå «presenter gevær», slapp og interesseløs. Den skal stå ordentlig oppreist, rede til å skritte ut. Øksen skal være hevet til hogg, og halen skal ha fanen på undersiden og ikke på oversiden.

De heraldiske løver bygges over bestemte skjemaer. Løven av 1905 er stilløs, mens riksløven skal ha et tidlig-gotisk preg. For å anskueliggjøre forholdet gjengis her de skjematisk grunnlinjer.

Feilaktig

Riktig.

Løven av 1905 er tilsatt en lukket krone. Til et gotisk skjold er dette en anakronismo. Bøylekronen trengte ikke igjennom før i det 17. århundre. Den lille løve bak rikseplet på kronens topp er et fantasi-produkt, som henger i luften. Først i 1937 ble den fjernet. Til gotisk skjold hører den åpne krone, slik den er på våre gamle våpen.

Hvor uheldig løven av 1905 er, viser seg særlig når man betrakter den uten skjoldet. Sammenlikner man emblemen f. eks. på frimerkene for Norge, Finland og Belgia, kan man ikke si, at den norske labbetassen hevder seg synderlig som rikssymbol.

Tre riksløver.

Ju, slik gikk det. Var det ikke lyktes i 1844 å få et heraldisk godt formet riksvåpen, lyktes det heller ikke i 1905. Gikk Oscar I til forandringen uten noen nordmanns støtte, handlet våre egne myndigheter talfall ikke stort bedre ved ikke å støt-se seg til heraldisk innsikt og sans for utvikling og form.

I 1923 prøvde jeg i min artikkelserie «Norske emblemer» i Aftenposten å anvise de riktige retningslinjer. Bl. a. gav jeg i artikkelen 28. april — som skjematisk grunnlag for en senere kunstnerisk utforming — en skisse over rikseplet med riktige hovedlinjer for riksvåpenet. Artikkelserien omfatter en heraldisk be-traktning i sin alminnelighet (17. april) og deretter en spesiell gjen-

sens, I Magnus I for sterpres nytt rik le kong rikssegl tisk «re «vaffelh

Trondh synes å met de men fo blir gte varer f hovedr en mri kilo su egg, sil handlet agent. rer så l kan et Det ha nre ti kan ba ostene : bussen svartha for å s Oslo hv ne ette

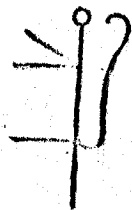
Vi i skjellig som og listen i pris- o gave g felt. Pri

Ett fen for.

(NTN o. klom for å h felle av felleo

Tyveri u To pe bopel å l varmeovr serie må vil jo vli ten.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014 su-
 stå «precenter
 ingre... Den
 opprett, rede til
 skal være levet
 skal ha fænen på
 på oversiden.
 hver bygges over
 Løven av 1905
 løven skal ha et
 for å anstendig-
 ogis her de skje-
 r.

Riklig.

tilbatt en bil-
 etek et pott er
 Bydel ronen
 i det 17.
 lise bak rik-
 et et landak-
 i litten, Fæst
 til pottet
 kione, slik
 vpen.
 av 1905 er,
 man betrakter
 sammenlikner
 på frimer-
 land og Belem,
 en norske lab-
 synderlig som

nytt rikssøgl. I likhet med de gam-
 le kongesøgl giengir også dette nye
 rikssøgl riksvåpenet innfelt i en go-
 tisk «rose» av busornamenter med
 «vaffelbunn», — det hele omgitt av

Hvorfor v

(Forts. fra 1. side)

Trondheim, kan derfor i første rekke
 synes å tyde på at man ikke er kom-
 met de «store» ett skritt nærmere,
 men forskjellige opplysninger som
 blir gitt av de som har med ulovlige
 varer fører i mange tilfelle fram til
 hovedmennene. Politiet kan f. eks. i
 en mann som har med seg et par
 kilo smør og et like stort kvantum
 egg, sikre seg et medlem av svart-
 handlernes bande eller en ubetydelig
 agent. Politiet slipper ikke slike kar-
 ner så lett, og får en vet ordet av det
 kan et helt komplott være avslørt.
 Det har vi for pyrtig også i den næ-
 nere tid sett en rekke beviser på. Vi
 kan bare henvise til de femten pott-
 estene som ble bedaglagt i Gausdals-
 bursen og som sikkert var tiltent en
 svarthandleroppkjøper i Lillehammer
 for å sende ut på svartebørsen i
 Oslo hvor prisene er enorme for den-
 ne ettertraktede vare.

Vi har her nokså utførlig be-
 skjefliget oss med svarthandlerne
 som også rangerer høyest på svarte-
 listen i politiets protokoller. Men
 pris- og rasjoneringspolitiets opp-
 gave går betraktelig ut over dette
 felt. Prisene skal kontrolleres og der

Tre rikspøer.

Var det ikke
 en del folk godt
 er det heller
 i til foran-
 beama stutte,
 dygheter full-
 ikke å støt-
 akt og sans

an utlikkel-
 r.) Allen
 tre retnings-
 rik den 23.
 ynnndag for
 formning
 med riktige
 et. Artik-
 valdlik bes-
 lighet (17.
 rikell pjen-